

Els productors agraris

ANNA ROCA > TEXT

La producció agrària de les comarques gironines és bàsicament ramadera. L'engreix de porcs i de vedells i la producció de llet centren l'atenció empresarial de les explotacions agràries. Només s'escapen d'aquesta dinàmica unes poques explotacions: les fructícoles, les d'horta i els productors de vi. Per tant, majoritàriament els productes agraris de la demarcació passen per l'agroindústria, on s'inicia el seu procés de transformació, i després per la distribució, a fi d'introduir-se en el mercat. Les explotacions agràries, a causa de la forta demanda de les agroindústries, durant els darrers decennis s'han especialitzat i intensificat, i cada vegada són més dependents d'aquest model agroindustrial que les deslliga de la terra.

A les comarques gironines només l'11,5% de la terra és superfície de conreu, i es preveu que aquesta proporció es reduirà de manera important per l'abandonament lent però constant d'algunes activitats agràries a causa de la impossibilitat d'assolir els estàndards de rendibilitat.

Les explotacions agràries són petites, i moltes vegades no tenen la dimensió física adequada per ser viables econòmicament. Massa sovint es produeixen tensions i, a la pràctica, no hi ha terra per comprar o el preu ho fa impossible. A tot això cal afegir-hi els conflictes derivats de les condicions jurídicoeconòmiques de la terra: més de la meitat dels agricultors de les comarques gironines menen terres en arrendament. Ens trobem per tant davant d'un sector agrari que veu el

futur amb incertesa: la desatenció, la pujada de preus dels carburants i derivats, que dispara el cost de l'explotació... són només alguns exemples del grau de debilitat i de vulnerabilitat d'aquest sector, que fa temps que demana a crits una reconversió.

L'actual model agrari gironí –resultat en part de l'aplicació de la PAC, en part de l'evolució del mercat i en part de la mateixa conjuntura social i econòmica– té com a contrapartida que la pagesia cada vegada està més desplaçada dels centres de decisió i control de les seves produccions i és més dependent dels circuits agroindustrials gironins.

Pagesia agroindustrial o pagesia agroterritorial?

L'agricultura entesa com l'activitat tradicional lligada a la terra ha anat evolucionant al llarg dels anys i s'ha anat adaptant a les noves demandes econòmiques i socials de cada època. A Catalunya, sempre mirant a Europa, a partir dels anys 60 i sobretot durant la dècada dels 70 del segle xx, el sector agrari entrà en una nova era de canvis convulsos. Les millores tecnològiques i l'aparició de productes químics involucraren la dinàmica agrària en una roda de creixent dependència dels factors de producció aliens a l'explotació agrà-

A les comarques gironines només l'11,5% de la terra és superfície de conreu, i es preveu que aquesta proporció es reduirà de manera important

ria familiar tradicional. El desenvolupament tecnològic es presentava com l'única via per adaptar-se al ritme de la nova economia capitalista i, amb una gran ànsia de millorar, la pagesia es veié ràpidament immersa en una nova etapa en què només prevalia la quantitat. El resultat ha estat que les empreses agràries s'han modernitzat, però també que s'han tornat fortament dependents de nova tecnologia, de grans quantitats d'energia i sobretot dels mercats internacionals.

Aquest model ha fet que les comarques gironines hagin esdevingut un dels clústers més importants d'Europa pel que fa a producció, transformació i distribució, sobretot de productes porcíns. L'engranatge se sustenta en un model industrialitzat on les explotacions agràries són cada vegada més grans, més intensives, més mecanitzades i més dependents de l'agroindústria i de les seves marcades pautes relacionals.

Sota aquest model, el primer esglaió, el pagès, queda relegat a un factor més de producció de tota la cadena, on el valor es perd en els successius passos intermedis abans que el producte arribi al consumidor. Aquesta és l'agricultura que ha forçat els que no volen abandonar la producció a fer-se més grans i intensius per tal de poder ser competitius, per fer-se valer en un medi on preval el pagès desconegut, les cadenes llargues de subministrament i distribució i els preus baixos.

Des d'un punt de vista territorial aquest model agrari presenta un seguit de mancances que el qüestionen. Està encarat a la concentració: de bestiar –les explotacions ramaderes han de ser cada vegada més grans per poder competir en un mercat global–, de terra en menys mans –la base agrícola també tendeix a concentrar-se en els productors que tenen més poder econòmic– i de capital –és un model basat en la competitivitat, en comptes de la cooperació–. Per tant, els més forts tenen la capacitat d'enfortir-se cada vegada més.

Ambientalment, és un model que ha desencadenat impactes greus sobre el medi que el sustenta. La relació simbiòtica de l'agricultura i la ramaderia amb el seu entorn s'ha vist malmesa per l'excés d'ús agressiu que se n'ha fet. L'abús d'agroquímics i la concentració i excés de bestiar en algunes explotacions agràries són els motius més comuns de trencament d'equilibri.

Socialment, el model intensiu agrari tampoc ha resultat beneficiós. En primer lloc, les incongruències ambientals han creat una imatge negativa de la pagesia. Així, la població, tant rural com urbana, no té una visió amable de la gent que treba-

El pagès o la pagesa s'han convertit en **personatges invisibles** d'una escena dominada pel poder de l'agroindústria

lla el camp. D'altra banda, el model intensiu ha allunyat enormement el productor del consumidor. El pagès o la pagesa s'han convertit en personatges invisibles d'una escena dominada pel poder de l'agroindústria. I finalment, cal fer un èmfasi cabdal en la desestructuració que aquest model ha provocat en les relacions locals que suportaven el sector agrari gironí. Com que la tendència ha estat cap a la concentració en cada vegada menys explotacions agràries, a la dependència d'unes relacions centrades en proveïdors i distribuïdors cada vegada més grans i menys locals, a vendre lluny i a ser menys diversos, el suport estructural al petit pagès s'ha vist molt malmès: cada vegada cal desplaçar-se més per cercar planter o una peça per reparar maquinària.

Això no obstant, i com a resposta a aquest desajust del sistema agrari actual, van apareixent en el territori agrari –de moment encara de forma aïllada– algunes propostes que reclamen un model més equilibrat, on els aspectes ambientals i socials tinguin tant de pes com els econòmics. Aquest canvi, que ja forma part del debat de la instrumentalització de les polítiques agràries a casa nostra, reclama ara sobretot atenció, enginy i suport per a la seva correcta aplicació.

Anna Roca és geògrafa.

DATA CRAFT

Estratègia i futur dels productors gironins — Per tenir una visió més propera de les persones que treballen a les explotacions agràries gironines hem volgut preguntar directament a sis productors ramaders quina és la seva perspectiva de futur i de quina manera pensen portar-la a terme en la seva explotació agrària. Per això hem escollit a l'atzar dos representants de cadascun dels dos models

MARTÍ MARCÉ,
Sant Miquel de Campmajor
(Pla de l'Estany)
Vedell extensiu

EMILI DOMÈNEC,
Sant Feliu de Pallerols
(Garrotxa)
Vaquí de llet ecològic

CONCEPCIÓ BUSQUETS,
Riudellots de la Selva
(Selva)
Vedells integrats

Quina és la teva estratègia per tirar endavant l'explotació agrària?

—Nosaltres hem ampliat el nombre de vedells i hem anat fent millores en l'explotació agrària. Pensa que les vaques passen la major part de l'any pasturant; per tant, necessiten menys pinso i tot plegat resulta més econòmic. A més, la carn és més bona, perquè l'alimentació és més natural. La major part de la comercialització la fem a través de la Cooperativa de Banyoles, sota el nom de Vedella com Cal.

—A mi el que m'ha anat més bé ha estat l'apadrinament de vaques. Per tal que l'explotació agrària sigui sostenible i tiri endavant m'he hagut de convertir en productor, elaborador i distribuïdor. He hagut de diversificar al màxim el procés de producció. El que he hagut de fer ha estat arribar al punt final, al consumidor. D'aquesta manera la producció té més valor i en podem viure dignament.

—Hem hagut de procurar retallar despeses i fer inversions pràctiques. Nosaltres teníem una explotació de vaques de llet, però les coses no anaven gaire bé i vam haver de plegar, perquè calia fer-hi massa inversió, el preu de la llet anava avall i no ho vam veure clar. Vam aprofitar les naus que ja teníem i vam ficar-hi vedells integrats l'any 2006 (aproximadament 200 caps). Tenim camps en propietat i arrendats i anem fent ordi, faves, blat i blat de moro per complementar.

Des de la teva experiència, com veus el futur del teu sector?

—De moment si el preu no puja la cosa no està gaire clara, està una mica estancada. Penseu que estem produint carn de vedella al mateix preu que fa 30 anys. Cada vegada queden menys carnisers professionals, la gent té tendència a anar a comprar a les grans superfícies i no sap valorar la qualitat de la carn. A part, hi ha moviments de bestiar de l'estranger que fan baixar els preus i que ens estan portant tot tipus de problemes sanitaris. Nosaltres ho anem fent tan bé com podem, però el preu hauria de canviar.

—Jo veig més bé el futur de l'agricultura ecològica. Veig futur en els pagesos que puguem distribuir els nostres productes nosaltres mateixos associats amb altres productors, però és molt difícil, perquè els productors, com que toquem tantes tecles, no tenim temps ni recursos. Amb tot, cada vegada hi ha més productors petits que estan distribuint els seus productes, i els va bé. Venen màxima qualitat des d'explotacions petites i molt properes al consumidor final.

—A pagès ja fa temps que estem en crisi... Jo no ho veig gens clar. La gent ara compra poca vedella, perquè és la carn més cara, i no sabem pas com vindrà el futur. El que mata els vedells no pot matar tots els que vol: ja es nota la crisi dels consumidors que ens arriba als productors. Encara tenim «sort» que cobrem els ajuts de la política agrària comunitària (PAC)...

prevalents (agroindustrials i agroterritorials) de les nostres comarques i que segurament no responen, ni per edat ni per gènere, al perfil de productor agrari gironí que de ben segur tenim en ment. La nostra intenció és presentar de manera breu diferents escenaris de treball on cadascun dels entrevistats ens mostra molt sintèticament com s'ha adaptat als canvis i quina visió té del seu futur.

LLUÍS PALOMER,
Sant Jordi Desvalls
(Gironès)
Porcí integrat

MARC XIFRA,
Riudellots de la Selva
(Selva)
Vaquí de llet

JORDI CASAPONSA,
Figueres
(Alt Empordà)
Cicle tancat de porcí ibèric

Quina és la teva estratègia per tirar endavant l'explotació agrària?

—Nosaltres abans teníem el cercle tancat, sobretot amb les mares, però hi va haver el problema que el porc petit anava tan i tan barat que vam haver de plegar, perquè no t'hi guanyaves la vida. Amb les mares hi perdíem cèntims. Llavors, l'any 1992, vam transformar una part de l'explotació i es va fer tot engreix. Es va començar per una nau i actualment n'hi ha tres. Hem hagut de posar-hi molta força de voluntat, molta feina, i esperem que els preus s'aguantin.

—El que hem hagut de fer tots, no jo solament, ha estat descapitalitzar-nos i intentar que es puguin pagar les inversions per poder produir més; adaptar-te a les normatives, i sense adonar-te'n... pujar al carro. Si vols tenir qualitat de vida cal anar modernitzant-se i cercar un equilibri. Ara hem fet una granja nova, però és molt difícil! Cal una guia d'estructura empresarial per mirar endavant.

—Nosaltres teníem una explotació de porc blanc, ens vam voler especialitzar i vam canviar l'estratègia de producció del porc blanc al porc ibèric. Vam buscar una línia de més qualitat per diferenciar-nos i per aconseguir el valor afegit que això suposa. Fem tot el cicle tancat i venem tota la producció al mateix client; ell ja s'encarrega de fer-ne la distribució. Per fer front a la crisi, de moment anem ajustant despeses i intentem ser el màxim d'eficients possible.

Des de la teva experiència, com veus el futur del teu sector?

—Jo crec que si no s'arregla pas una mica... ho veig malament, per una senzilla raó: perquè és tanta la diferència de preu entre el que es cobra actualment per la carn sortint de la granja i el que paga el consumidor a la carnisseria que es perd tot pel camí! Caldria regular-ho una mica per tal que el preu del consumidor no fos tan diferent del que rebem nosaltres, i no només amb això, sinó amb tot: el blat, les verdures, la llet, la carn... Que no hi hagi tanta diferència entre qui ho cultiva i qui ho consumeix. Si això no es pot arreglar, anem malament!

—El veig complicat, perquè tu no pots posar un preu al producte que fas. El productor no s'està guanyant la vida. Els costos de producció són molt alts i sempre hi ha molta incertesa. L'estratègia de diversificació és molt complicada. Si és una cosa que dóna diners al final sempre l'acaba fent un altre, com per exemple en el turisme rural o l'energia solar. També hi ha productors que estan fent la transformació a casa amb un petit obrador, però és una altra estratègia: deixes de ser productor per convertir-te en transformador i distribuïdor. La veritat és que els va bé!

—Ara mateix, molt malament. El sector del porc ibèric està encara pitjor que el del porc blanc. Amb la crisi la gent gasta menys i deixa de menjar els porcs més cars. De moment continuem, i ja veurem com va caminant el sector.